САРДЭЧНАЕ ПРЫВІТАННЕ ЎДЗЕЛЬНІКАМ ПАРТЫЙНАГА АКТЫВУ УНІВЕРСІТЭТА!

ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

1980 г.
2
ЧЭРВЕНЯ
ПАНЯДЗЕЛАК
№ 20 (1284)
Выходзіць раз у тыдзень.
Цана 2 кап.

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

НАВІНЫ БДУ

ГАНАРОВАГА ПРАВА

сфатаграфавацца ля пераходнага Чырвонага сцяга Мінвуза СССР і ЦК галіновага прафсаюза ўдастоены лепшыя студэнты універсітэта — пераможцы сацыялістычнага спаборніцтва. Гэта студэнты механіка-матэматычнага факультэта Людміла Шастаковіч і Віктар Кавалёў, студэнты факультэта радыёфізікі і электронікі Міхаіл Ткачоў і Сяргей Трухан, філфака — Віктар Сідарэнка і Таццяна Арцюх, хімічнага — Алена Усовіч і Аляксандр Вечар, юрыдычнага — Аляксандр Гарбацкі і Валянціна Аўсеенка, ФПМ—Ірына Лушакова і Людміла Лапцёнак, факультэта журналістыкі — Галіна Сачанка і Аляксандр Лазоўскі, геаграфічнага — Міхаіл Бяляеў і Віктар Лось, гістарычнага — Наталля Давыдко і Пётр Гарбуль, біялагічнага — Ларыса Баковіч і Віктар Шачанок, фізічнага — Галіна Грыцук і Юрый Макушок і многія іншыя.

А. ІВАНОЎ.

НАСУСТРАЧ АЛІМПІЯДЗЕ

выйшаў у свет чарговы нумар вучэбнай газеты факультэта журналістыкі. «Мінск-алімпійскі» — такі змест гэтага нумара, падрыхтаванага студэнтамі 1-га курса.

Газета шырока і разнабакова расказвае аб гатоўнасці сталіцы рэспублікі горада-героя Мінска да сустрэчы гасцей Алімпіяды-80.

У нумары — рэпартажы са стадыёна «Дынама» і алімпійскай вёскі, расказы аб падрыхтоўцы да спартыўнага свята мадэльераў і супрацоўнікаў ДАІ, тэлебачання, многіх служб сервісу. Змешчаны замалёўкі аб беларускіх спартсменах, кандыдатах у алімпійскую зборную.

А яшчэ раней будучыя журналісты падрыхтавалі вучэбную тэлевізійную перадачу на алімпійскую тэму.

У. ШЫК.

АПОШНІ АКОРД СЕСІІ

А што ён, уласна кажучы, уяўляе сабой, гэты самы акорд! Магчыма, то быў апошні росчырк пяра экзаменатара ў залікоўцы, а можа моцны поціск рукі дэкана пры ўручэнні дыплома. Магчыма, і ўнутранае задавальненне сабой ад таго, што і чарговае выпрабаванне вытрымана з гонарам.

Як бы там ні было, а настрой у гэтых студэнтаў-журналістаў вясенне-вясёлы. Сесія, трэці курс — гэта ўжо стала здабыткам памяці. Наперадзе — будатрадаўскае лета, поўнае будучых працоўных перамог, сустрэч з цікавымі людзьмі.

Фота М. ДУБОВІКА.

ЗВАРОТ

СТУДЭНЦКАГА БУДАЎНІЧАГА АТРАДА «МАЛАДОСЦЬ» ГІСТАРЫЧНАГА ФАКУЛЬТЭТА БЕЛДЗЯРЖУНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

РЭАЛІЗАЦЫЯ аграрнай стратэгіі КПСС на сучасным этапе стала сапраўды ўсенароднай справай. Ударную працу паказваюць на палях і фермах, будаўніцтве калгасных і саўгасных збудаванняў нашы юнакі і дзяўчаты. Разумеючы цяжкасці сёлетняга года, байцы СБА «Маладосць» перагледзелі план работы атрада на месцы дыслакацыі. На атрадным сходзе прынята рашэнне аб аказанні дапамогі працоўным вёскі ва ўборцы ўраджаю, нарыхтоўцы кармоў. У рабочы перыяд, з 1 ліпеня па 25 жніўня, мы будзем працаваць на калгасных палях, не зніжаючы тэмпаў работ на асноўных аб'ектах. У гэты перыяд мы абавязуемся даць не менш пяці канцэртаў, адпрацаваць па 50 гадзін на нарыхтоўцы сена і ўборцы ўраджаю 1980 года.

Заклікаем усе атрады, якія будуць працаваць у БССР, падтрымаць ініцыятыву байцоў СБА «Маладосць» — «Ураджаю 1980 года — клопат і ўвагу СБА», унесці канкрэтны ўклад у выкананне задач, пастаўленых партыяй перад працоўнымі сельскай гаспадаркі.

Зварот прыняты на сходзе байцоў СБА «Маладосць» 26 мая 1980 года.

ТОЛЬКІ ФАКТ

Пошукі, адкрыцці...

НАШ УНІВЕРСІТЭТ з'яўляецца галоўнай арганізацыяй рэспублікі па даследаванню праблемы «Сацыялогія працы». Рэкамендацыі вучоных-сацыёлагаў укаранёны на 12 буйнейшых прадпрыемствах рэспублікі. Эканамічны эфект ад іх выкарыстання склаў у мінулым годзе больш чым 500 тысяч рублёў.

СЁННЯ БДУ ІМЯ У. І. ЛЕНІНА — буйнейшы цэнтр вынаходніцтваў і адкрыццяў. Тут налічваецца 315 вынаходнікаў і рацыяналізатараў. Многія работы вучоных і студэнтаў універсітэта добра вядомы не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. Адна з апошніх — аўтаматызаваная навучальная сістэма «АТНС БДУ» — з вялікім поспехам дэманстравалася ў павільёне «Народная асвета» ВДНГ СССР. Работа супрацоўнікаў кафедры электронна-матэматычных машын прызнана эфектыўным сродкам ажыццяўлення вучэбнага працэсу і падрыхтоўкі студэнтаў па самых разнастайных дысцыплінах.

Галоўны выставачны камітэт ВДНГ СССР адзначыў распрацоўку беларускіх вучоных адным сярэбраным і трыма бронзавымі медалямі.

ВУЧОНЫМІ універсітэта атрыманы новыя фотаматэрыялы, якія абаронены 30 аўтарскімі пасведчаннямі. Яны дазваляюць скараціць расход серабра ў 40 разоў або выключыць яго поўнасцю з фатаграфічнага працэсу. Чакаемы эканамічны эфект — звыш пяці мільёнаў рублёў у год.

РАСПРАЦОЎВАЕЦЦА тэматыка па 41 навуковаму напрамку. Тэматыка даследчых работ вырашае навукова-тэхнічныя праблемы народнай гаспадаркі. Па важнейшай тэматыцы выконваецца 64 дагаворных і 67 дзяржбюджэтных тэм. Планы ўсіх дзяржбюджэтных работ скаардынаваны з планамі даследаванняў АН СССР і АН БССР. Звыш 95 працэнтаў работ накіравана на стварэнне аб'ектаў новай тэхнікі і тэхналогіі.

Падрыхтаваў **М. ЛАХВІЧ.**

КАМСАМОЛЬСКІ ТЭЛЕТАЙП

УСІМІ ФОРМАМІ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧАЙ РАБОТЫ АХОПЛЕНА 7.611 СТУДЭНТАЎ УНІВЕРСІТЭТА, ШТО СКЛАДАЕ 78 ПРАЦЭНТАЎ АД АГУЛЬНАЙ КОЛЬКАСЦІ СТУДЭНТАЎ ДЗЕННАЙ ФОРМЫ НАВУЧАННЯ.

* * *

АБ'ЕМ РАБОТ, ВЫКОНВАЕМЫХ СТУДЭНЦКІМІ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧЫМІ ЛАБАРАТОРЫЯМІ, СКЛАЎ ЗА МІНУЛЫ ГОД 150 ТЫСЯЧ РУБЛЁЎ.

* * *

БОЛЬШ ЯК 60 ДЫПЛОМНЫХ І КУРСАВЫХ РАБОТ СТУДЭНТАЎ РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЎКАРАНЕННЯ Ў ВЫТВОРЧАСЦЬ ЦІ Ў ВУЧЭБНЫ ПРАЦЭС.

* * *

СТУДЭНТАМІ УНІВЕРСІТЭТА САМАСТОЙНА І Ў СААЎТАРСТВЕ АПУБЛІКАВАНЫ 173 РАБОТЫ, АТРЫМАНА 9 АЎТАРСКІХ ПАСВЕДЧАННЯЎ.

Падрыхтаваў
В. ДАШКЕВІЧ.

У ІМ Я ВУЧУСЯ

КАЛІ ХТО-НЕБУДЗЬ запытае цябе аб будынку, які велічна стаіць на плошчы Леніна, то ты, напэўна, здзіўлена адкажаш: «Гэта наш універсітэт» і з гонарам дадасі: «Беларускі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга дзяржаўны універсітэт імя У. І. Леніна». Здзіўлена, бо ты так прывык да яго прасторных аўдыторый, утульных і светлых чытальных залаў, кабінетаў, музеяў. Прывык да канспектаў і лекцый, да залікаў і экзаменаў.

З гонарам, таму што універсітэт — старэйшая і вядучая ВНУ рэспублікі, якая ў наступным годзе будзе святкаваць сваё шасцідзесяцігоддзе; таму, што штогод звыш 3 тысяч яго выхаванцаў атрымліваюць дыпломы аб вышэйшай адукацыі.

Быў час, калі і ты ўпершыню прыйшоў сюды, калі з хваляваннем адчыніў дзверы прыёмнай камісіі і адчў на сабе сэнс слова «абітурыент».

Для Таццяны Лукашовай, якую ты бачыш на здымку, зробленым у час работы прыёмнай камісіі завочнага аддзялення, усё толькі-толькі пачынаецца. Яна марыць стаць географам. Няхай жа яе мара здзейсніцца і праз некаторы час яна, як і ты, з гонарам скажа: «Гэта мой універсітэт. У ім я вучуся!»

А. СТАДУБ.
Фота аўтара.

СТАНАЎЛЕННЕ КАЛЕКТЫВУ

ДЫЯЛЕКТЫКА ГРУПЫ

КОЖНЫ РАЗ, як толькі гаворка заходзіць пра актыўнасць студэнцкай групы, мы адразу пачынаем называць тыя ці іншыя фактары, што характарызуюць яе як калектыў, гэта значыць, падводзіць паказчыкі групы пад агульны назоўнік. Кананічная ісціна «усё пазнаецца ў параўнанні» не страціла свайго значэння і ў наш час. Яна выклікае да жыцця самыя разнастайныя тэорыі і ўстаноўкі, патрабуе адказу на шматлікія пытанні, што хвалююць нас, народзіць на роздум.

Здавалася б, колькі ўжо пісана і перапісана пра студэнцкую групу, пра гэтых 17—20 гадовых юнакоў і дзяўчат. Нават рубрыку такую ўвялі — «Калектыў: праблемы станаўлення». Але атрымліваецца цікавая сітуацыя: чым больш гаворыць пра якую-небудзь праблему, тым мацней яна прыцягвае чытача.

Я не выпадкова выбраў героямі сваёй карэспандэнцыі студэнтаў 4-й групы 3-га курса факультэта прыкладной матэматыкі. Тое, што група з'яўляецца адной з лепшых на факультэце, не выклікае ніякага сумнення. У гэтым нецяжка пераканацца. Дастаткова пазнаёміцца з вынікамі сесій, наведаць дэканат або камітэт камсамола. Дарэчы, напісаць пра яе мне параіў старшыня прафсаюзнай арганізацыі ФПМ Валерый Нічыпарук. Прапікнёна, з нейкім запалам гаварыў ён пра справы студэнцкія, але больш за ўсё — пра гэтую групу. Карацей кажучы, ён пераканаў мяне, і на наступны дзень я быў у інтэрнаце № 6.

Яны ведаюць адзін аб адным амаль усё. Не фармальна ведаюць, не так, як запісана ў пашпарце — імя, прозвішча, год і месца нараджэння. Лена Пішчулёнак — прафорг групы — можа расказаць пра сваіх сяброў многа цікавага. І Ала Янушава, і Люда Крышко, і Таня Някрасава...

Мы сядзім ва ўтульным пакойчыку, які нічым не адрозніваецца ад іншых такіх жа: некалькі акуратна засланых ложкаў, стос падручнікаў на стале, аранжавы гімнастычны абруч у кутку. (Пазней даведаўся, што Эла Окалава—майстар спорту СССР па спартыўнай гімнастыцы). Ці таму, што за вокнамі дождж, дзяўчаты гавораць спакойна, удумліва. Але я заўважыў, што гэтая «сталасць» — знешняя, што яны па натуры—гарэзы і непаседы. Ды і як не быць такімі: дваццаць гадоў, пачатак свядомага жыцця.

Пачынаюць з першай студэнцкай «бульбы». Гэта не толькі традыцыя. Менавіта яна сабрала іх разам упершыню. Сабраць сабрала, а вось зблізіць не здолела. Магчыма, усё тлумачыцца тым, што першакурснікі жылі на розных кватэрах, невялікімі групкамі. Працавалі цэлы месяц. Спачатку жартавалі, смяяліся, а праз тыдзень другі нават на гэта сіль не хапіла: так дамоў захацелася. Перыяд «адаптацыі» працягваўся вельмі доўга. І як вынік — адзінаццатае месца па паспяховасці на факультэце. Вось якой яна была, першая сесія.

Мінулай вясной яны амаль усёй групай паехалі ў лес, у Зялёнае. Некалькі чалавек адмовіліся ад мерапрыемства, спаслаўшыся на асабістыя справы. А на наступны дзень вельмі шкадавалі. Разам з таямніцамі веснавога лесу адкрывалі рабяты чароўны свет сапраўднай студэнцкай дружбы. Тады ж і пазнаёміліся пасапраўднаму. А калі вярталіся ў Мінск, у электрычцы не змаўкалі песні. Ала Янушава, Ларыса Івончык, Коля Цітавец аказаліся сапраўднымі артыстамі. Гэта ўжо цяпер яны — касцяк факультэцкага аркестра народных інструментаў, а год назад усё толькі пачыналася.

У кожнай справе ёсць першыня. Не стала выключэннем і чацвёртая група. Яны здольны запаліць іншых, павесці за сабой. Іменна такой аказалася Таня Някрасава. Непаседлівасць, фантазія, камлівасць — неад'емныя рысы яе характару. Гэта яна прапанавала рэгулярна збірацца групай у інтэрнаце або на кватэры, гэта з яе лёгкай рукі стала традыцыяй адзначаць дзень нараджэння таварышаў усім калектывам, дарыць імяніннікам уласныя песні і вершы, прыгожыя медалі — шакаладкі. Таня не лічыцца з асабістым часам, аддаючы значную частку яго грамадскай рабоце.

Тут можа ўзнікнуць сустрэчнае пытанне: а як жа група? Што ні рабі, як ні выгузвайся са скуры — адзін у полі не воін. Прызнацца шчыра, такая думка і мне не давала спакою, тым больш, што дзяўчаты былі сціплымі ў сваіх расказах. І тады на дапамогу прыйшла Галя Кандрацьева, камсорг паралельнай групы гэтага ж курса.

— Ведаеш, а я ім зайздрошчу. У кожнай справе — нейкі агеньчык. Яны багатыя на выдумку, на фантазію.

У хуткім часе я сам пераканаўся ў гэтым. Дзяўчаты пачалі раскладваць на сцеле нумары газеты — дзецішча групы. Фотаздымкі, вясёлыя малюнкі. Не менш вясёлыя подпісы, сяброўскія жарты. Гумар. Конкурсы. Выступленні. Дыспуты. Вечары. Рэпартажы аб паездцы ў Вільнюс, Брэст і шмат іншага. Цяпер яны самі не памятаюць, хто падаў ідэю выпускаць газету. Але добра разумеюць, што яна неабходна, як неабходны гутаркі пра мастацтва і мастакоў, якія ўмела, нібы сапраўдны мастацтвазнаўца, праводзіць Оля Гушчанка, як фільм пра групу, які (дзяўчаты абяцаюць гэта) абавязкова зніме Ігар Цяпланухаў, афіцыйны фатограф групы.

Можа людзі тут нейкія асаблівыя, таленавітыя. Ды не, людзі як людзі, самыя звычайныя. Можа ўмовы для вучобы і адпачынку не такія, як у іншых? Таксама не. Проста ўмеюць дзяўчаты жыць цікава, весела, не могуць згадзіцца, каб паміж імі стала шэрая сцяна абыякавасці. І яшчэ. Усім ім — па дваццаць. А гэта такі ўзрост, калі чалавек верыць у свае сілы і здольнасці, іх толькі неабходна правільна накіраваць.

Вось яна якая — чацвёртая група трэцяга курса факультэта прыкладной матэматыкі. Далёка не ідэальная, але і не старэтыпная. Са сваім разуменнем прыгожага, карыснага, неабходнага. Са сваімі праблемамі і загадкамі, пошукамі і знаходкамі. І калі староста групы Люда Крышко даведалася, што пра іх пішацца матэрыял, папрасіла прынесці некалькі газет у інтэрнат.

— Не, не для нашчадкаў, — усміхаецца. — Колькі будзе спрэчак, прапаноў — цяжка ўявіць. А гэта ўсё на карысць. Дыялектыка як-ніяк...

А. ЛАЗОЎСКІ.

ПУЛЬС ДУМКІ

ВЫНАХОДНІК — ПРЫЗВАННЕ. Завуць вынаходніка — Сяргей Сяргеевіч Вятохін. Лабараторыя, у якой ён працуе, сустрэла мяне мноствам складаных прылад. Уладарыць над імі маладыя фізікі, якія з захапленнем абмяркоўвалі новую ідэю. Напэўна, вось толькі зараз, атрымаўся ў іх чарговы вопыт і яны ўсё яшчэ стаялі над экранам, дзе пульсавала блакітная жылка...

ДРАЦЦАТАЕ стагоддзе адкрыла нам шмат: наблізіла космас, расшыфравала таямнічыя пісьмёны племя майя і амаль не пакінула на Зямлі «белых плямаў». Напярэдадні ў нашага стагоддзя яшчэ два дзесяцігоддзі: і яны павінны запоўніць табліцу Мендзялеева, адкрыць новыя віды энергіі, з вялікай дакладнасцю прадказаць усе капрызы надвор'я.

А ці ведаеце вы, што такое фотапрыёмнік? Увесь час лічылася вока, не абавязкова чалавека, самым адчувальным фотапрыёмнікам. С. Вавілаў даказаў, што вока не адчувае ўсіх фатонаў.

— І нашай групай,— расказвае Сяргей Сяргеевіч, — зроблена прылада, якая рэгіструе кожны квант святла.

Не цяжка зразумець, над чым працуе Вятохін. Вымярэнне звышслабых светавых сігналаў — вось асноўны напрамак яго даследаванняў. Яны знаходзяць прымяненне ў біяфізіцы — пры вывучэнні свячэння біяаб'ектаў і арганічных малекул, у астраноміі і астрафізіцы — пры даследаванні зорковых крыніц святла.

Перада мной — звычайная таблетка, а гаворачы навуковай моваю — радыёлюмінісцэнтная крыніца святла.

— Свеціцца? — пытаецца Сяргей Сяргеевіч, і сам жа адказвае. — Не, слабае свячэнне можна разгледзець толькі ў цемры.

А для пацвярджэння сказанага, скручвае далонь у трубачку, тым самым зацямняючы адтуліну, як бы гэта рабілі дзеці пры разглядванні фосфару.

— Светавы паток вельмі вялікі для нашых прылад, таму даводзіцца «таблетку» закрываць чорнай бумагай з незаўважнай для вока адтулінай.

Калі ж на табло ліхаманкава заскакалі лічбы, я не была пазбаўлена адчування незразумеласці, хоць і накінула на сябе ў гэту хвіліну фальшывую маску здагадлівасці. Разумела: Вятохін добразычліва пасмейваецца. Ён усміхаецца, загаворшчыцкі пераглядваецца з Іванам Рамановічам Гулаковым. Маўляў, мы то ведаем, чым наша работа можа спадабацца, але вось расказаць аб гэтым як?

Аб сабе Вятохін пачаў стрымана, але паступова адкрыты недавер да мяне знік. Ён захапляецца гутаркай, з ахвотай дзеліцца сваімі думкамі. Яму ўжо не трэба задаваць пытанні.

Школу ён закончыў з залатым медалём. Прыйшоў час самастойна выбраць прафесію. І выбар зроблены. Універсітэт. Фізфак.

23 вынаходніцтвы, дзесяткі тэхнічных распрацовак. Ён — адзін з аўтараў кнігі «Аднаэлектронныя фотапрыёмнікі», член савета таварыства вынаходнікаў універсітэта, сакратар савета маладых вучоных. Зараз Сяргей Сяргеевіч заняты працай над дысертацыяй. Як заўсёды, з галавой акунаецца ў рашэнне навуковых праблем.

У любым калектыве вялікую ролю іграюць так званыя «унутраныя ўзаемаадносіны».

Яго любяць. Гэта адчуваецца і па таму, з якой ахвотай выконваюцца ўсе яго даручэнні, з якой інтанацыяй у голасе вымаўляецца: «Сяргей Сяргеевіч сказаў...», «Сяргей Сяргеевіч параіў...»

Пакуль Вятохін штосьці тлумачыць дзяўчыне-дыпломніцы, седзячы над разлікамі, мне ўспамінаецца наша размова са студэнтамі другога курса фізфака.

— Прыцягваюць чалавечыя якасці Сяргея Сяргеевіча: дабрата, заклапочанасць, увага, — гаворыць Жэня Лукашэвіч.

— Шмат каштоўных парад ён нам даў.

Нельга не сказаць аб яго захапленні паэзіяй. «Усе фізікі — лірыкі»,— не раз даводзілася чуць. Студэнтам запомніўся той вечар, калі Вятохін чытаў Маякоўскага.

Час праляцеў. Развітваемся. Не хочацца ісці з гэтай лабараторыі, і мы расцягваем нашу размову прагулкай па калідоры, спыняемся каля насценгазеты, якую выпусціў зноў жа Сяргей Сяргеевіч.

Калі развітваемся, Вятохін успамінае:

— Дарэчы, гэта якраз па дарозе, зайдзіце да Палікарпава. Мой вучань! Дапытлівы вынаходнік..

Л. ЧАРНЕЦКАЯ.

НА ЗДЫМКУ: С. Вятохін.

Фота М. Дубовіка.

БДУ — НАРОДНАЙ ГАСПАДАРЦЫ

ЧАЦВЁРТАЕ Ў РЭСПУБЛІЦЫ

Лакаматыў навукі рухае наперад увесь больш чым мільённы атрад вучоных нашай краіны. Энергіяй яго жывяць сотні і тысячы вынаходстваў, якія штогод робяцца ў даследчых установах. Але самыя магутныя штуршкі для паскарэння яму надаюць навуковыя адкрыцці...

Нядаўна Дзяржаўны камітэт па справах вынаходніцтваў і адкрыццяў пры Савеце Міністраў СССР зарэгістраваў навуковае адкрыццё ў галіне ядзернай фізікі. Яго зрабілі прафесар Беларускага дзяржаўнага універсітэта імя У. І. Леніна У. Г. Барышэўскі і супрацоўнік Аб'яднанага інстытута ядзерных даследаванняў у Дубне М. І. Падгарэцкі. Гэта — чацвёртае адкрыццё ў гісторыі навукі рэспублікі і першае, зробленае даследчыкамі вышэйшай школы Беларусі.

Павіншаваўшы Уладзіміра Рыгоравіча Барышэўскага з гэтым буйным поспехам, карэспандэнт «Звязды» У. Наркевіч узяў інтэрв'ю. Прапануем яго ў скарачэнні.

— Цікава, што адчувае чалавек, які пакарыў невядомую вяршыню ў пазнанні прыроды!

— Каб нешта такое звышасаблівае, то я не сказаў бы. Проста ёсць тая радасць, якую заўсёды прыносіць добра выкананая работа.

— Імгненне адкрыцця... Якім яно было для Вас, як Вы да яго прыйшлі!

— Пэўным штуршком да адкрыцця былі, як гэта ні дзіўна, эмоцыі. У нас з Падгарэцкім у нейкі момант сумесных работ узнікла адчуванне, што мы намацалі нешта новае. Аб гэтым збіраліся далажыць на навуковым семінары. Ён пачынаўся раніцай, а напярэдадні вечарам да мяне прыбягае Міхаіл—тое, пра што мы хацелі гаварыць, аказваецца, у прынцыпе было ўжо апісана адным. вядомым вучоным. І на семінары абмяркоўвалі не нашы, а яго ідэі. Ну, а мы пасля заняліся малапрыемным аналізам няўдачы. І высветлілі, што адказ акадэміка пытання не знімае, павінен быць нейкі іншы, глыбінны механізм фізічнай з'явы. Дзе шукаць, мы прыкладна ўяўлялі, і недзе праз тыдзень рашэнне было гатова.

Разумееце, спачатку мы адчувалі, што робім грунтоўнае, але, калі можна так сказаць, радавое даследаванне. Потым з'явілася і расло пераканане, што пра гэта яшчэ ніхто не ведае. А праз некаторы час мы ўжо здзіўляліся — чаму не ведае? Рашэнне ж аказалася такім простым, што магло быць заўважана яшчэ тады, як толькі ўзнікла квантавая механіка. Праўда, як потым высветлілася, гэта прастата была такой, што не ўсе вучоныя адразу разумелі, пра што ідзе гаворка. Скажу больш. Ступень неразумення даходзіла да таго, што — парадокс! — мне не ўдалося дзесяць гадоў назад тут жа, у БДУ, з першага разу абараніць доктарскую дысертацыю, у якой ужо была сфармулявана ідэя, якая потым стала адкрыццём.

— Рызыкніце папулярна растлумачыць чытачам сутнасць Вашага адкрыцця...

— Што ж, паспрабую. Напэўна, усе ведаюць дзіцячы ваўчок, які можа доўга круціцца вакол сваей восі. Уявім цяпер такімі ваўчкамі ўсе ядры атамаў рэчыва. Прычым напрамак восяў вярчэння ў іх адзін і той жа. Такое рэчыва называецца палярызаваным. Дык вось, мы ўстанавілі, што ў ім дзейнічае псеўдамагнітнае поле, якое нічым не адрозніваецца ад звычайнага, толькі яно абумоўлена ядзернымі сіламі.

Нейтроны, рухаючыся ў такім полі, паварочваюцца вакол таго напрамку, у якім арыентаваны ядры рэчыва. Раней жа лічылася, што на нейтроны нішто не ўздзейнічае. Яны і сапраўды могуць пранізваць мятровыя глыбы, напрыклад, бетону. Гэта адбываецца таму, што адлегласці паміж атамамі, ядрамі ў любым рэчыве даволі вялікія. У звычайным, рэальным вымярэнні гэта як некалькі валуноў, раскіданых на кіламетры поля. Таму рэчыва здаецца вельмі пустым, ажурным, нейтроны могуць прабегчы значную адлегласць і ні з чым не сутыкнуцца. Аднак мы паказалі, што нават пласцінка палярызаванага рэчыва таўшчынёй усяго ў дзесяць мікрон радыкальна змяняе ўласцівасці пучка нейтронаў.

У сваіх эксперыментах я ўвесь час адчуваў плячо загадчыка нашай кафедры, доктара тэхнічных навук Станіслава Станіслававіча Шушкевіча. Але, бадай, больш за ўсё зрабілі два чалавекі, якія яшчэ задоўга да сённяшняга высокага прызнання нашых даследаванняў паверылі ў іх перспектыўнасць і ўсямерна дапамаглі. Гэта намеснік Старшыні Савета Міністраў рэспублікі, доктар тэхнічных навук Ілья Міхайлавіч Глазкоў і наш рэктар акадэмік АН БССР Уладзімір Аляксеевіч Белы, у якіх мы заўсёды знаходзілі падтрымку, дапамогу абсталяваннем. Дзякуючы намаганням гэтых вучоных наш напрамак даследаванняў пачаў бурна развівацца.

— Некалькі слоў аб практычным значэнні Вашага адкрыцця...

— Яно важна, напрыклад, для атрымання дакладных даных аб уласцівасцях ядраў. А гэта неабходна, каб праектаваць рэактары. Без такіх даных трэба праводзіць спецыяльныя эксперыменты, якія вельмі дорага каштуюць. Наш метад не мае роўных пры кантролі звышнізкіх тэмператур. Увогуле эксперыментатарам ён прыйшоўся да спадобы.

— У вас няма адчування, што цяпер, пасля рэгістрацыі акрыцця, усё засталося ззаду, галоўная справа жыцця зроблена!

— Ёсць адчуванне, што ўсё яшчэ наперадзе. Планы мы лічым больш важнымі, чым тое, што дасягнута. Мы, напрыклад, падышлі да праблемы кіравання рэнтгенаўскім выпраменьваннем. Гэта важна для стварэння новых метадаў неразбуральнага кантролю, атрымання звышмініяцюрных інтэгральных схем. Можна будзе глядзець сапраўднае рэнтгенаўскае «кіно» — як рухаецца мышца чалавека, працуе той ці іншы яго орган. Прычым усё гэта — на ўзроўні клеткі. Будзе і рэнтгенгалаграфія.

Тэарэтычны задзел на кафедры вялікі, цяпер патрэбна абсталяванне, арганізацыя спецыяльнай лабараторыі. Мы вядзём настойлівую агітацыю за стварэнне ва універсітэце паскаральна - накапляльнага комплексу. Ён вельмі неабходны для далейшага разгортвання даследаванняў, для ператварэння БДУ ў вядучы навуковы цэнтр па ядзернай фізіцы на захадзе нашай краіны. А кадры тут ёсць, ёсць і свая школа фізікаў-ядзершчыкаў. Комплекс будзе патрэбны і для іншых работ у галіне фізікі, хіміі, біялогіі, медыцыны.

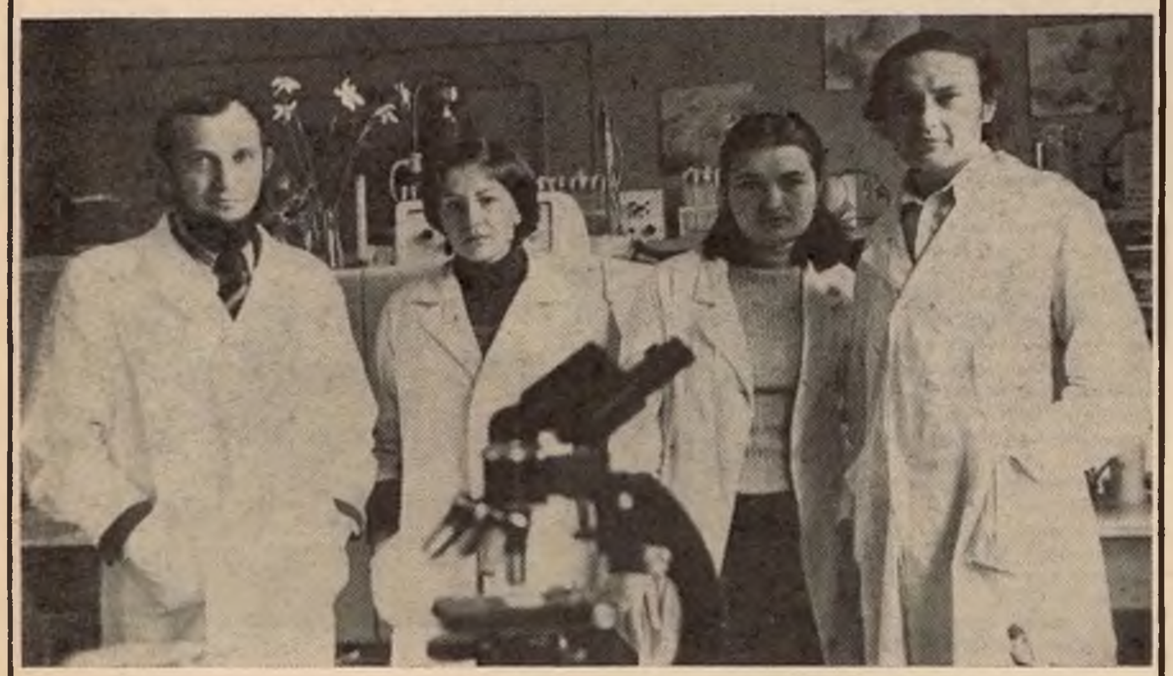

Аддзел малекулярнай генетыкі. Маладыя вучоныя-біёлагі. Галоўная задача, над якой яны зараз працуюць — даследаванне мікрабіялагічных арганізмаў, распрацоўка метадаў барацьбы са шкоднымі бактэрыямі і іх выкарыстанне ў прамысловасці, сельскай гаспадарцы, медыцыне.
НА ЗДЫМКУ: М. В. Грыц, Н. П. Максімава, Р. А. Жалдакова, А. М. Еўтушэнкаў у лабараторыі.

ВЫЛУЧАНЫ НА ПРЭМІЮ ЛЕНІНСКАГА КАМСАМОЛА БЕЛАРУСІ

З КРЫНІЦ НАРОДНЫХ

ТАНЦАВАЛЬНЫ калектыў БДУ імя У. І. Леніна быў створаны з ліку студэнтаў усіх факультэтаў універсітэта адразу ж пасля заканчэння Вялікай Айчыннай вайны. У цяперашні час у ансамблі займаецца больш 60 студэнтаў. У рэпертуары калектыву налічваецца больш за 70 харэаграфічных пастановак.

Калектыў танцавальнага ансамбля універсітэта з'яўляецца ўдзельнікам усіх дэкад фестываляў і аглядаў самадзейнага мастацтва БССР, на якіх неаднаразова ўзнагароджваўся дыпломамі, Ганаровымі граматамі. У 1969 годзе за плённую работу па эстэтычнаму выхаванню студэнцкай моладзі танцавальнаму ансамблю прысвоена ганаровае званне народнага.

Ансамбль «Крыжачок» прадстаўляў танцавальнае мастацтва ў розных рэспубліках нашай шматнацыянальнай Радзімы. У 1969 годзе народны ансамбль танца «Крыжачок» упершыню выступаў у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, дзе з вялікім поспехам прайшлі канцэрты ў гарадах Берліне, Геры, Йене, Кале. Усе выступленні ансамбля прадэманстравалі яркае, самабытнае, шматнацыянальнае харэаграфічнае мастацтва, высокае майстэрства. «Ансамбль «Крыжачок» прадстаўляе вышэйшую якасць народнага мастацтва», — адзначалася ў газеце «Фолькс-вахт» ад 8 лістапада 1969 года. Мастацкі кіраўнік ансамбля Мікалай Вікенцьевіч Лапша быў узнагароджаны Ганаровым медалём Саюза свабоднай нямецкай моладзі.

Па запрашэнню камітэта камсамола Сафійскага універсітэта імя К. Ахрыдскага народны ансамбль танца «Крыжачок» у 1971 годзе наведаў Народную Рэспубліку Балгарыю. Першы канцэрт ансамбля адбыўся ў Нацыянальнай оперы Сафіі, на ўрачыстым пасяджэнні, прысвечаным святу балгарскай студэнцкай моладзі. На канцэрце прысутнічалі члены Палітбюро Балгарскай камуністычнай партыі. Выступленні ансамбля «Крыжачок» прайшлі ў Таварыстве балгара-савецкай дружбы, на радзіме Тодара Жыўкава ў сяле Правец, перад курсантамі вышэйшага інжынернага вучылішча ў Пятрунове. Газета «Трудовое дело» пісала ў нумары ад 21 снежня 1971 года: «Канцэртная праграма прадстаўляе вялікую цікавасць. Кожнае выступленне танцораў, якія паказалі зайздроснае майстэрства, сустракаецца бурнымі апладысментамі».

З вялікім поспехам прайшлі выступленні ансамбля перад удзельнікамі VI Генеральнай канферэнцыі Міжнароднай Асацыяцыі універсітэтаў у Маскве (1975 г.), перад дэлегатамі XXV з'езда КПСС (1976 год).

У кастрычніку 1979 года ўпершыню ў Аўстраліі і Новай Зеландыі праходзіў фестываль савецкай культуры з удзелам Беларускай ССР, у якім прыняў удзел і народны ансамбль танца «Крыжачок». Мерапрыемствы, прысвечаныя Савецкаму Саюзу (сустрэчы з савецкімі прадстаўнікамі, сходы, канцэрты, прыёмы, выстаўкі, дыспуты), прайшлі ў асноўных культурных цэнтрах гэтых краін: Сіднеі, Канберы, Мельбурне, Адэлаідзе, Перце, Брысбене, Велінгтоне і Оклендзе. На 18 канцэртах «Крыжачка» прысутнічала больш 20 тысяч чалавек. Канцэрты праходзілі ў цёплых абставінах у перапоўненых глядачамі залах і неадназорова асвятляліся мясцовым друкам. Так, газета «Нью-Зіеленд Геральд» ад 25 кастрычніка 1979 года пісала: «...шквалам апладысментаў суправаджалася выступленне ансамбля народнага танца «Крыжачок» у тэатры Мейдмент... Часта гледачы апладзіравалі ў такт музыцы. Канцэрт уяўляў сабой рэдкае спалучэнне дысцыпліны і творчага вынаходніцтва, якое ва ўсіх адносінах можна назваць дасканаласцю».

З кожным годам павышаецца выканаўчае майстэрства удзельнікаў калектыву. Іх вызначае бязмежная любоў да мастацтва танца, пачуццё высокай адказнасці, сур'ёзныя адносіны да рэпетыцый, ярка выяўленае пачуццё цудоўнага. Кожны ўдзельнік ансамбля аддае калектыву шмат сіл і энергіі, імкнецца глыбей раскрыць характар нацыянальных танцаў.

У поспеху народнага ансамбля танца «Крыжачок» вялікая заслуга рэктарата, парткома, камітэта камсамола і студэнцкага клуба універсітэта, якія увесь час праяўляюць клопат аб умацаванні дзейнасці выхаваўчай і эстэтычнай работы ў калектыве і паляпшэнні яго матэрыяльнай базы. З 1964 года на аснове ансамбля працуе аддзяленне харэаграфіі факультэта грамадскіх прафесій, якое рыхтуе кіраўнікоў танцавальных калектываў для школ, прадпрыемстваў, устаноў. Многія пасля заканчэння аддзялення самі кіруюць танцавальнымі калектывамі. Сярод іх — інжынер-хімік Г. Цалавальнікава працуе ва універсітэце, вядзе танцавальны калектыў супрацоўнікаў на факультэце. К. Гарэдко скончыў геаграфічны факультэт (працуючы ў НДІ з'яўляецца рэпецітарам народнага ансамбля танца «Крыжачок»), Т. Зарэмба, працуючы ў НДІ, стварыла танцавальны калектыў, які выязджае з танцавальнай праграмай па Беларусі, у Ленінград, Маскву, Адэсу. Большасць удзельнікаў ансамбля ў час вучобы з'яўляюцца кіраўнікамі мастацкай самадзейнасці сваіх факультэтаў (В. Дубініна — гістфак, А. Бялоцкі — механіка-матэматычны факультэт, Л. Пугачова — факультэт прыкладной матэматыкі).

Уся карпатлівая, дакладна наладжаная і плённая дзейнасць ансамбля танца «Крыжачок» вядзецца пры актыўным арганізатарскім і выхаваўчым кіраўніцтве заслужанага работніка культуры БССР Мікалая Вікенцьевіча Лапшы — мастацкага кіраўніка і балетмайстра калектыву.

Л. МАРЦЫЁНКА.

На здымку: перад выступленнем.

Фота Д. Прэса.

ЗАЯЎКА НА БУДУЧАЕ

СПОРТ

АЛІМПІЙСКІ ГОД багаты на цікавыя спаборніцтвы. Адным з іх было першынство рэспублікі сярод ВНУ па футболу.

Надвор'е не песціла футбалістаў усе восем дзён. Моцны вецер, дождж гаспадарылі над стадыёнам намнога часцей, чым сонца.

Дзевяць каманд былі разбіты на дзве групы. Затым па дзве мацнейшыя каманды з кожнай групы выйшлі ў фінал, дзе і разыгралі медалі.

У групавых гульнях асаблівых нечаканасцей не адбылося. У першай групе мацнейшымі аказаліся зборныя педагагічнага інстытута (Брэст) і БДУ, у другой — інстытута фізкультуры і тэхналагічнага інстытута.

Студэнты універсітэта ўпэўнена правялі першы матч. Не хапала ім толькі дакладнасці ў завяршэнні атак. Маючы адчувальную перавагу над зборнай інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі, яны перамаглі з мінімальным лікам 1:0.

На наступны дзень сапернікамі зборнай БДУ былі студэнты Брэсцкага педінстытута, якія напярэдадні легка абыгралі каманду інстытута народнай гаспадаркі з лікам 4 : 0. Студэнты універсітэта змаглі падрыхтавацца да гэтага матча і правялі яго на высокім узроўні, ні ў чым не ўступаючы саперніку. Аднак брэстчане былі больш дакладнымі, і два іх дальнія ўдары рашылі вынік паядынку.

Перад футбалістамі БДУ паўстала складаная задача. Для таго, каб выйсці ў фінал, ім патрэбна была толькі перамога ў матчы з камандай інстытута народнай гаспадаркі. І яны дабіліся яе. Не чакалі футбалісты БДІНГ такога моцнага штурму, якім пачалі матч студэнты БДУ. Не змаглі вытрымаць высокага тэмпу. Прапусцілі мяч і прайгралі з лікам 0:1.

Трэба адзначыць, што прайшоўшае першынство для футбалістаў БДУ было складаным з-за двух абставін. Па-першае, гульні супалі з перыядам сесіі ва універсітэце, і рабятам было вельмі цяжка сумяшчаць выступленні на футбольным полі з экзаменамі. Па-другое, з-за хваробы і траўм вядучых ігракоў трэнеру В. Д. Ліштвану давялося ўводзіць рэзерв.

Асабліва адчувалася адсутнасць асноўных ігракоў у матчы з футбалістамі інстытута фізкультуры. У першым тайме студэнты універсітэта ніяк не маглі наладзіць гульню, часта памыляліся каля сваіх варот. Дзве такія памылкі нападаючыя ІФК і выкарысталі. Другі тайм прайшоў у роўнай барацьбе, але выраўняць становішча футбалістам БДУ так і не ўдалося.

Не маючы магчымасці змагацца за вышэйшыя ўзнагароды, футбалісты універсітэта вельмі старанна рыхтаваліся да апошняга паядынку з камандай тэхналагічнага інстытута. Гульня атрымалася баявой і цікавай. У самым пачатку матча суддзя, дакладна не разабраўшыся ў сітуацыі, выдаліў з поля Аляксандра Яцкевіча. Студэнты БДУ засталіся ўдзесяцярых. Аднак гэта не перашкодзіла ім абрушыць шквал атак на вароты саперніка. Абарона БТІ ўсё часцей стала дапускаць памылкі і тройчы была пакарана футбалістамі БДУ. І толькі пад самы канец гульні студэнты БТІ забілі адзіны гол. У нашай камандзе асабліва выдзяляўся Віктар Блізнюк. Сваімі смелымі дзеяннямі ён часта ставіў абарону саперніка ў тупік. Віктар сам забіў адзін гол, два іншыя былі забіты з яго падачы.

Добрых слоў заслугоўваюць абаронцы Ігар Блізнюк і Міхаіл Рамановскі, якія, нягледзячы на траўмы, выйшлі на поле і аддалі ўсе сілы для перамогі.

Выйграўшы гэты цяжкі матч, зборная БДУ заняла трэцяе месца. У матчы за першае месца паміж ІФК і Брэсцкім педінстытутам была зафіксіравана нічыя (1 : 1). Аднак гэты вынік прынёс залатыя медалі мінчанам, якія мелі лепшую розніцу забітых і прапушчаных мячоў.

Чэмпіянат закончыўся. Яго вынікі будуць разбірацца і дасканала аналізавацца на сходзе каманды. А пакуль толькі можна сказаць, што студэнты БДУ выступілі паспяхова. Не падвяла моладзь, якой зараз у камандзе асабліва шмат — сем чалавек. Улічваючы, што амаль усе яны першакурснікі, будзем спадзявацца на іх хуткі спартыўны рост і на будучыя яшчэ лепшыя старты каманды.

НА ЗДЫМКАХ: зборная каманда БДУ па футболу — бронзавы прызёр першынства рэспублікі сярод ВНУ.

Стаяць (злева направа): Уладзімір Трусаў, Віктар Блізнюк, Леанід Памас, Генадзь Бароўскі, Аляксандр Барысевіч, Сяргей Гняўко, Аляксандр Навуменка, трэнер Віталь Данілавіч Ліштван, Міхаіл Рамаsucceedоўскі, Павел Кліменка, Уладзімір Казлоў, Уладзімір Казлоўскі, Леанід Забэла.

А. АЛЯКСЕЕЎ.

Фота аўтара.

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КПБ.

АТ 15223. Заказ 866

2 чэрвеня 1980 г.

220080 МІНСК-80, УНІВЕРСІТЭЦКІ ГАРАДОК, ГЕАГРАФІЧНЫ КОРПУС, п. 14. ТЭЛЕФОН 22-07-19

Рэдактар В. П. ВАРАБ'ЁЎ